

Лекція 7. Гендерно зумовлене насильство, сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом (СНПК). Включення проблеми СНПК у політику у сфері національної безпеки

- 1. Сексуальне насильство під час конфлікту (СНПК): сутність, види.**
- 2. Нормативно-правова база протидії сексуальному насильству**
- 3. Формування системи протидії сексуальному насильству під час російсько-української війни**
- 4. Функції органів поліції, прокуратури та правосуддя у запобіганні СНПК та реагуванні на нього**

- **наси́льство** (наси́льницькі дії) у досить широкому розумінні як жорсткі форми конфліктних (агресивного характеру) дій, що пов'язані з:
 - утиском інтересів осіб,
 - погрозою їхній свободі, правам, гідному існуванню,
 - небезпекою для життя і здоров'я.

- **Насильство щодо жінок** – порушення прав людини і форма дискримінації по відношенню до жінок і означає всі акти насильства по відношенню до жінок за гендерною ознакою, результатом яких є або може бути фізичне, сексуальне, психологічне або економічних збитків або страждання по відношенню до жінок, у тому числі загрози таких дій, примус або довільне позбавлення волі, незалежно від того, чи відбувається це в публічному або приватному житті.

За даними ВООЗ:

- **35%** жінок у всьому світі стикалися або з фізичним та / або сексуальним насильством **з боку інтимного партнера**, або з сексуальним насильством без участі партнера.
- У всьому світі **7%** жінок зазнали сексуального насильства від людей, **що не були їхніми партнерами**.
- У всьому світі до **38%** вбивств жінок відбуваються інтимними партнерами.
- **200 мільйонів жінок** зазнали операцій на жіночих статевих органах (обрізання), що вважаються зумисним каліцтвом.

- **Насильство по відношенню до жінок** за гендерною ознакою – насильство, спрямоване проти жінки тому, що вона жінка, чи яке зачіпає жінок непропорційно. поняття «жінки» охоплює також дівчат до 18 років.

Серед **форм насильства по відношенню до жінок** виділяють:

- **примусовий шлюб, переслідування, насильство, пов'язане з приданим;**
- **фізичне, психологічне насильство в сім'ї**
- **сексуальне насильство по відношенню до дівчат / жінок, зґвалтування в шлюбі; позашлюбне насильство;**
- **насильство, пов'язане з експлуатацією, торгівля жінками і примусова проституція;**
- **жіноче обрізання, інші традиційні практики, що завдають шкоди жінкам; примусові вагітність, аборти і стерилізація;**
- **сексуальні домагання, залякування на роботі і в освітніх установах;**
- **насильство з боку або при потуранні держави.**

Гендерне насильство – це

- **насильство, яке стосується чоловіків і жінок і жертвами якого в основному є жінки. Воно виникає як наслідок нерівних владних відносин між жінками і чоловіками;**
- **насильство, спрямоване проти жінки, тому що вона жінка, чи непропорційно впливає на жінок. Воно стосується (але не вичерпується) фізичної, сексуальної і психологічної шкоди включаючи залякуванням, стражданнями, примусом і чи позбавленням волі в сім'ї або в суспільстві в цілому;**
- **також стосується насильства, що робить /не зупиняє держава**
- **Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція, 2011 р.) - провідний правовий документ із запобігання та боротьби з насильством над жінками та домашнім насильством**
- **Вступила в силу в 2014 році, продемонструвавши необхідність в юридично зобов'язуючому договорі для скерування зусиль держав-членів щодо припинення гендерно-зумовленого насильства та їх політичної прихильності принципам і цінностям, закріпленим в Конвенції.**
- **Україною ратифікована у 2022 р.. У Конвенції йдеться про «гендерний» характер насильства над жінками або про «гендерне насильство»**

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
РОЗПОРЯДЖЕННЯ
від 16 грудня 2020 р. №
1578-р

- Про затвердження плану заходів з реалізації зобов'язань Уряду України, взятих в рамках міжнародної ініціативи “Партнерство Біарріц” з утвердження гендерної рівності
- У вересні 2020 року Україна отримала офіційний статус учасниці «Партнерства Біарріц» – міжнародної ініціативи рівних прав і можливостей для всіх.
- Заснували «Партнерство Біарріц» 25 серпня 2019 року під головуванням Президента Франції Еммануеля Макрона лідери країн Групи семи (G7) на саміті в місті Біарріц (Франція).
- Метою партнерства є консолідація зусиль міжнародної спільноти та посилення відповідальності задля досягнення рівності жінок і чоловіків.

• Україна, як учасниця «Партнерства

Біарріц» взяла на себе зобов'язання в п'яти сферах:

- 1.реформування законодавства у сфері соціальних відпусток, пов'язаних із народженням дитини та доглядом за нею – батько і мати матимуть однакові можливості по декрету;
- 2.наскрізну інтеграцію ґендерного компоненту в освітній процес — впровадження гендерної рівності в освітні процеси, анти дискримінаційний освітній контент, однаковий доступ до освіти хлопцям та дівчатам, незалежно від вибору професії;
- 3.розвиток інклюзивного та ґендерно чутливого публічного простору, дружнього до сімей з дітьми та маломобільних груп населення – люди з особливими потребами матимуть рівний доступ до інфраструктури;
- 4.забезпечення ефективної реалізації законодавства у сфері протидії домашньому та ґендерно зумовленому насильству – держава готова стати на захист постраждалих через створення нових притулків, кімнат кризового реагування та надання різного виду допомоги;
- 5.зменшення розриву в оплаті праці жінок і чоловіків – за один вид діяльності має бути рівна оплата праці незалежно від статі.

У березні 2021 р.
уперше в українських
нормативних
документах – у
Національній
економічній стратегії
на період до 2030 року –
використане поняття
«ґендерно зумовлена
дискримінація та
насильство» поряд із
категоріями «домашнє
насильство» та
«насильство за
ознакою статі»

- Відповідно до визначення, наданого наприкінці 2023 року Офісом Прокурора Міжнародного кримінального суду у новій Політиці щодо гендерно зумовлених злочинів, сексуальне насильство – це форма гендерно зумовленого насильства, яка полягає у вчиненні або спробі вчинення «сексуальних дій».
- Дія може бути «сексуального» характеру навіть без фізичного контакту, наприклад, психологічне насильство, яке виникає через погрози зґвалтування або каліцтва статевих органів.
- Також така дія може бути «сексуального» характеру незалежно від того, чи було сексуальне задоволення частиною наміру чи результатом.

Що таке сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом (СНПК)

Зґвалтування

Погроза або спроба зґвалтування

Примус дивитися на сексуальне насильство над іншими

Катування і каліцтво статевих органів

Примусове оголення

Спільне утримання чоловіків і жінок

Форми СНПК:

- зґвалтування,
- каліцтво або насильство над статевими органами,
- примусове оголення,
- погрози та спроби зґвалтування,
- примус дивитися на сексуальну наругу над близькими,
- сексуальне рабство,
- примусова проституція,
- примусова вагітність,
- примусова стерилізація

Ознаки сексуального насильства:

- проникнення в тіло іншої людини з використанням геніталій чи сторонніх предметів без її добровільної згоди;
- використання важелів економічного чи психологічного впливу, щоб примусити жертву до статевого акту;
- примусові пестощі без проникнення в тіло;
- примушування до перегляду порнографії, актів онанізму, демонстрація статевого акту.

**Резолюція 1325,
прийнята Радою Безпеки
на її 4213-му засіданні,
31 жовтня 2000 р.**

Рада безпеки

- 10. закликає всі сторони у збройних конфліктах вживати спеціальних заходів для захисту жінок і дівчат від обумовленого статевою приналежністю насильства, особливо від зґвалтування та інших форм сексуальної наруги та інших форм насильства, у ситуаціях, що являють собою збройний конфлікт;
- 11. особливо зазначає, що всі держави несуть відповідальність за те, щоб покласти край беззаконню та здійснювати судові переслідування осіб, винних у геноциді, злочинах проти людства та військових злочинах, **включаючи злочини, що стосуються сексуального та інших форм насильства щодо жінок та дівчаток;** у зв'язку з цим наголошує на необхідності забезпечення того, **щоб, коли це можливо, на ці злочини не поширювалася дія положень про амністію;**

**КОНВЕНЦІЯ
Ради Європи про запобігання
насильству стосовно жінок і
домашньому насильству та боротьбу
із цими явищами (Стамбульська
конвенція, 2011)**

**Стаття 36. Сексуальне насильство,
у тому числі зґвалтування**

- 1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб було криміналізовано такі форми умисної поведінки:
 - а) здійснення, без згоди, вагінального, анального або орального проникнення сексуального характеру в тіло іншої особи з використанням будь-якої частини тіла або предмета;
 - б) здійснення, без згоди, інших актів сексуального характеру з особою;
 - с) примушування іншої особи до здійснення, без згоди, актів сексуального характеру з третьою особою.
- 2. Згоду повинно бути надано добровільно як результат вільного волевиявлення особи, отриманого в контексті супутніх обставин.

• З 24 лютого 2022 року (початок широкомасштабного вторгнення Росії в Україну) до початку жовтня 2023 року офіційно **zareєстровано 235 випадків сексуального насильства**, більшість з яких – жінки. Зокрема, йдеться про зґвалтування, каліцтво чи насильство над статевими органами, примушування до оголення, погрози та спроби зґвалтування, примушування до перегляду сексуального насильства над близькими тощо.

• **За даними Генпрокуратури, 146 жертв – жінки, 79 – чоловіки, з них 13 неповнолітніх (12 дівчат та 1 хлопець).**

• **Розкрито 66 злочинів.**

• Найбільша кількість випадків сексуального насильства:

• 72 зафіксовано в Херсонській області;

• 52 - у Київській області;

• 55 - у Донецькій області;

• 20 - у Харківській області;

• 15 - у Запорізькій області;

• 5 - у Миколаївській області;

• 5 - у Чернігівській області;

• 3 - у Луганській області;

• 2 – у Сумській області.

Як повідомили в Офісі Генпрокурора, станом на кінець серпня 2024 року зафіксовано 314 фактів сексуального насилля, пов'язаного з конфліктом (СНПК). Серед постраждалих 201 жінка, 113 чоловіків, серед них 15 неповнолітніх: 14 дівчат та 1 хлопець.

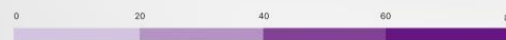
Військова частина 51460 Російської Федерації

Злочини сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом

Усього

235

з 24.02.2022 по 20.01.2023

Ukrinform. 2023, 5 of October

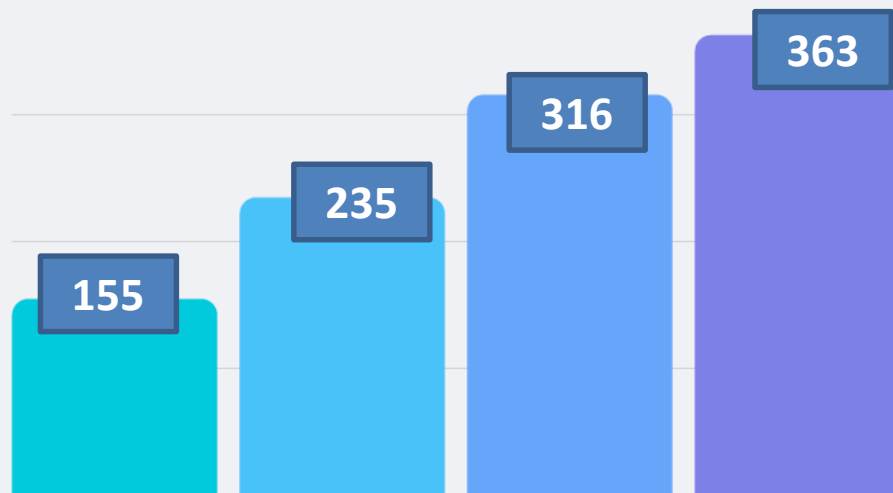
З 2022 року понад 20% евакуйованих українських жінок і внутрішньо переміщених осіб повідомили, що зазнали сексуального насильства з боку росіян під час війни

Військовій частині (N51460), яка ґвалтувала та вбивала мирних жителів Бучі, у 2022 році російська влада присвоїла звання гвардійської. Це свідчить про те, що керівництво держави-агресора заохочує та підтримує таку варварську поведінку

Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні у період із 24.02.2022 року до 31.08.2024 року задокументувала **376 випадків СНПК**, що стосувалися

- **262 чоловіків, 2 хлопчиків**
- **102 жінок, 10 дівчат**

● 24.02.2022 р. - 01.01.2023 р. ● 24.02.2022 р. - 31.12.2023 р.
● 24.02.2022 р. - 01.09.2024 р. ● 24.02.2022 р. - 02.06.2025 р.

Динаміка фіксувань випадків СНПК
Офісом Генерального прокурора України

СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО В УМОВАХ КОНФЛІКТУ (СНПК)

381 ФАКТ СНПК

ЗАФІКСУВАЛИ ПРОКУРОРИ З ПОЧАТКУ
ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РФ:

138
ЧОЛОВІКІВ

243
ЖІНОК

23 НЕПОВНОЛІТНІ

22
ДІВЧАТ

1
ХЛОПЦЯ

Дані станом на 01 жовтня 2025 року

- В Ірпіні (Київська область) знайшли тіла 25 жінок з розірваними статевими органами, всі отвори, заповнені піною, від заднього проходу до носа і рота.
- За даними Офісу Генерального прокурора України, станом на середину грудня 2022 року на деокупованих територіях, зокрема в Херсоні, задокументовано понад 30 випадків катування цивільних осіб електрошокером через статеві органи.

У Бучі російські військові здійснили групове зґвалтування 25 жінок і дівчат віком від 14 до 24 років, дев'ятеро з них завагітніли

Робота українського художника **Олекси Манна** з сайту Ukraine War Art Collection
«Мистецтво під час війни»

Уповноважена з прав людини (до 2022 р.) **Л. Денісова** прокоментувала розповіді постраждалих: «Коли їх ґвалтували, всі ці виродки казали «**ми зробимо так, щоб ви ніколи не пускали до себе чоловіків, щоб у вас ніколи не було дітей**».

Подібні дії окупантів, які впливають на бажання чи здатність українських жінок мати дітей, загрожують репродуктивному потенціалу української нації, мають **ознаки геноциду українського народу**.

20 жовтня 2023 року Незалежна міжнародна комісія ООН з розслідування порушень в Україні задокументувала додаткові докази того, що в Херсонській та Запорізькій областях зґвалтування та інші види сексуального насильства часто супроводжувалися додатковими актами насильства щодо жертв, включаючи жорстоке побиття, удушення, задушення, ножові поранення, постріли біля голови жертви та умисне вбивство.

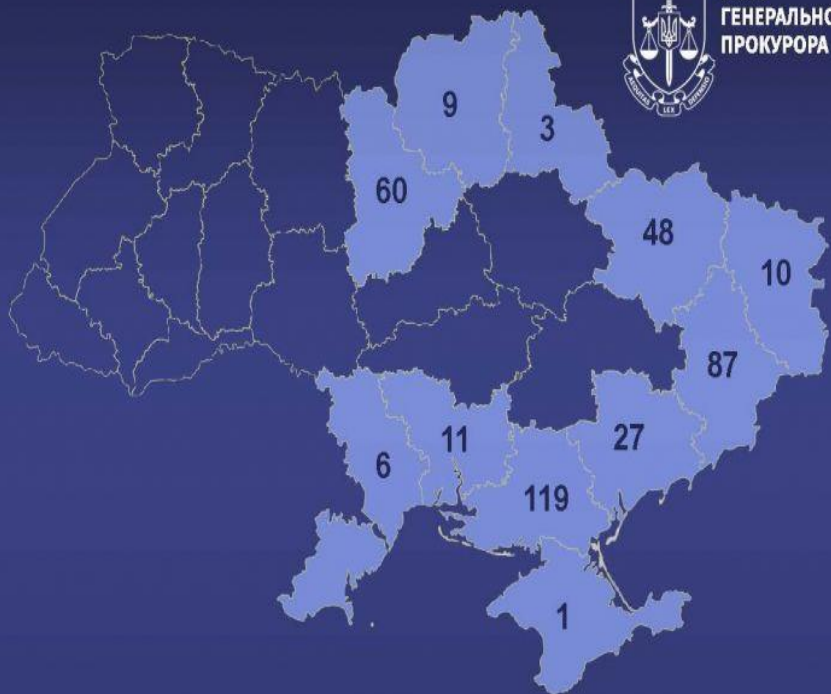
- На 75-річну жінку, яка залишилася сама захищати своє майно, напав російський військовий. Під час допиту він бив її по обличчю, грудній клітці, ребрах і душив. Він наказав їй роздягнутися, а коли вона відмовилася, зірвав з неї одяг, порізав живіт невеликим гострим предметом і кілька разів зґвалтував. Окрім наслідків зґвалтування, у потерпілої зламано декілька ребер та зубів.

- Комісія встановила, що проти цієї жертви, окрім зґвалтування, було вчинено військовий злочин у вигляді тортур

Спеціальний представник Генерального секретаря ООН з питань сексуального насильства під час конфлікту Праміла Паттен дійшла висновку, **що сексуальне насильство під час російсько-української війни використовується як зброя війни в Україні:** «Коли жінок утримують цілими днями і ґвалтують, коли ґвалтують хлопців і чоловіків, коли ви бачите обрізання статевих органів, коли ви чуєте, як жінки свідчать про те, що російські солдати носять Віагру, це, очевидно, військова стратегія».

ОФІС
ГЕНЕРАЛЬНОГО
ПРОКУРОРА

На разі зафіксована найбільша кількість випадків сексуального насильства у Херсонській області – 119

Донецькій області	–87	Луганській області	–10
Київській області	–60	Чернігівській області	–9
Харківській області	–48	Одеській області	–6
Запорізькій області	–27	Сумській області	–3
Миколаївській області	–11	Автономна Республіка Крим	–1

Дані станом на 01 жовтня 2025 року

- На прикладі Херсонщини можна стверджувати, що **російські військові свідомо розшукують і піддають насильству дружин, сестер, матерів наших захисників**. Це певний патерн поведінки, який повторювався знов і знов, що вказує на **геноцидний** характер таких дій. Сексуальне насильство **є ще одним знаряддям терору і знищення українців як нації**.

- На це вказує і той факт, що російські офіцери, загалом командний склад не роблять жодних спроб зупинити сексуальне насильство. Навпаки, зафіксовані випадки, коли офіцери заохочували підлеглих до такої поведінки і ставали ініціаторами таких дій.

- Сексуальне насильство **широко практикується окупантами в катівнях** та інших місцях незаконного утримання цивільних українців. Те саме відбувається в **місцях утримання українських військовополонених**. Крім тортур, побиття, погроз, відсутності води, їжі, медицини військові рф використовують ще й сексуальне насильство.

- Найбільш поширений тип – катування статевих органів електрострумом за допомогою так званого «тапіка», радянського польового телефону. Також є численні випадки погроз і спроб зґвалтування

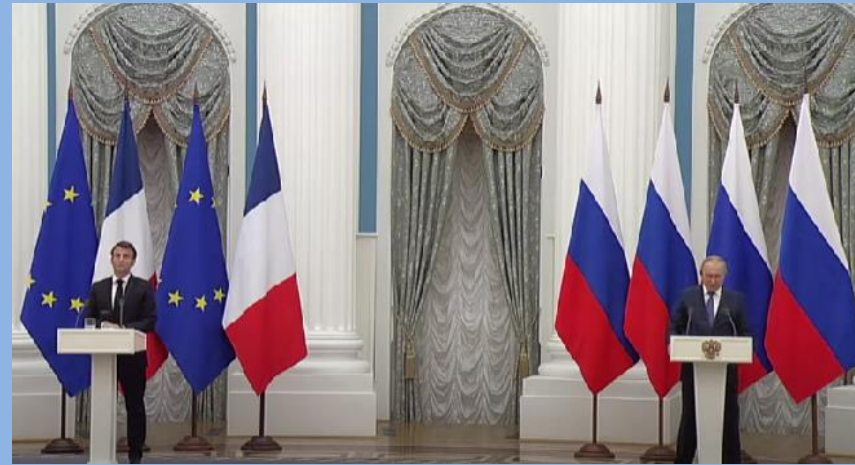
- (1) Чим вищий рівень політичної і соціально-економічної рівності, тим менша ймовірність внутрішнього збройного конфлікту.
- (2) Чим вищий рівень політичної і соціально-економічної рівності в країні, тим більш мирна вона загалом.
- (3) **Чим більше люди схвалюють гендерну рівність у країні, тим менша можливість того, що в країні почнеться збройний конфлікт.**
- (4) **Чим більше людей схвалюють гендерну рівність у країні, тим більш мирною вона буде загалом.**
- (5) Чим більше людей схвалюють гендерну рівність у країні, тим вищий рівень політичної та соціально-економічної рівності.

А. Еквел

- Є. Бостен, Д.Коен, Р.Нордос виділяють **сексуальне насильство під час збройних конфліктів у окремий вид злочинів**, наголошуючи на таких культурних чинниках, що їх обумовлюють, як наявність у суспільстві **мізогії, сексизму, структурної гендерної нерівності, расизму**.
- Вони визначають його також як форму політичного насильства, бо воно частіше вчиняється державами
- Психологи (О.Зозуля): зґвалтування під час військових дій і після них, здійснювані солдатами-чоловіками щодо жінок і дівчаток **в рамках політики терору і залякування цивільного населення і ворожої армії**

Мізогінія і сексизм в російському суспільстві

- **07.02.2022** на прес-конференції з президентом Франції Е. Макроном, говорячи про Мінські домовленості, В.Путін дозволив собі використати проти української держави та її керівництва сексистський вислів: **«Хочете ви цього чи ні, усміхайся і терпи, моя красуне»**. Ця метафора містить сексуалізовані конотації про необхідність «красуні» - України («молодшої сестри») терпіти неприємне від Росії («старшого брата»).
- Воно прямо **стосується зґвалтувань, є частиною культури зґвалтувань і нормалізує це звинуваченнями самих жертв**. У контексті міждержавних відносин цей вислів можна вважати закликом до «політичного зґвалтування» України

07.02.2022 прес-конференція з президентом Франції Е. Макроном

Стамбульська конвенція, 2011

Стаття 25. Підтримка жертв сексуального насильства

- Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення створення відповідних легкодоступних консультативних центрів допомоги жертвам зґвалтування або сексуального насильства в достатній кількості для забезпечення медичної та судово-медичної експертизи, підтримки у випадку травм і надання консультацій жертвам

Стаття 27. Повідомлення

- Сторони вживають необхідних заходів для заохочення будь-якої особи – свідка вчинення актів насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, або особи, яка має обґрунтовані підстави вважати, що такий акт може бути вчинено або що очікуються подальші акти насильства, повідомляти про це компетентним організаціям або органам.

Стаття 28. Повідомлення спеціалістів

- **Сторони вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб правила конфіденційності, які покладаються національним законодавством на певних спеціалістів, не становили перешкоди стосовно можливості, за певних умов, їхнього повідомлення компетентним організаціям або органам, якщо в них є обґрунтовані підстави вважати, що вчинено тяжкий акт насильства, який підпадає під сферу застосування цієї Конвенції, або що очікуються подальші тяжкі акти насильства.**

Стаття 40. Сексуальне домагання

- **Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної або фізичної поведінки сексуального характеру, метою або наслідком якої є порушення гідності особи, зокрема шляхом створення залякувального, ворожого, принизливого або образливого середовища, підлягала кримінальній або іншій юридичній санкції.**

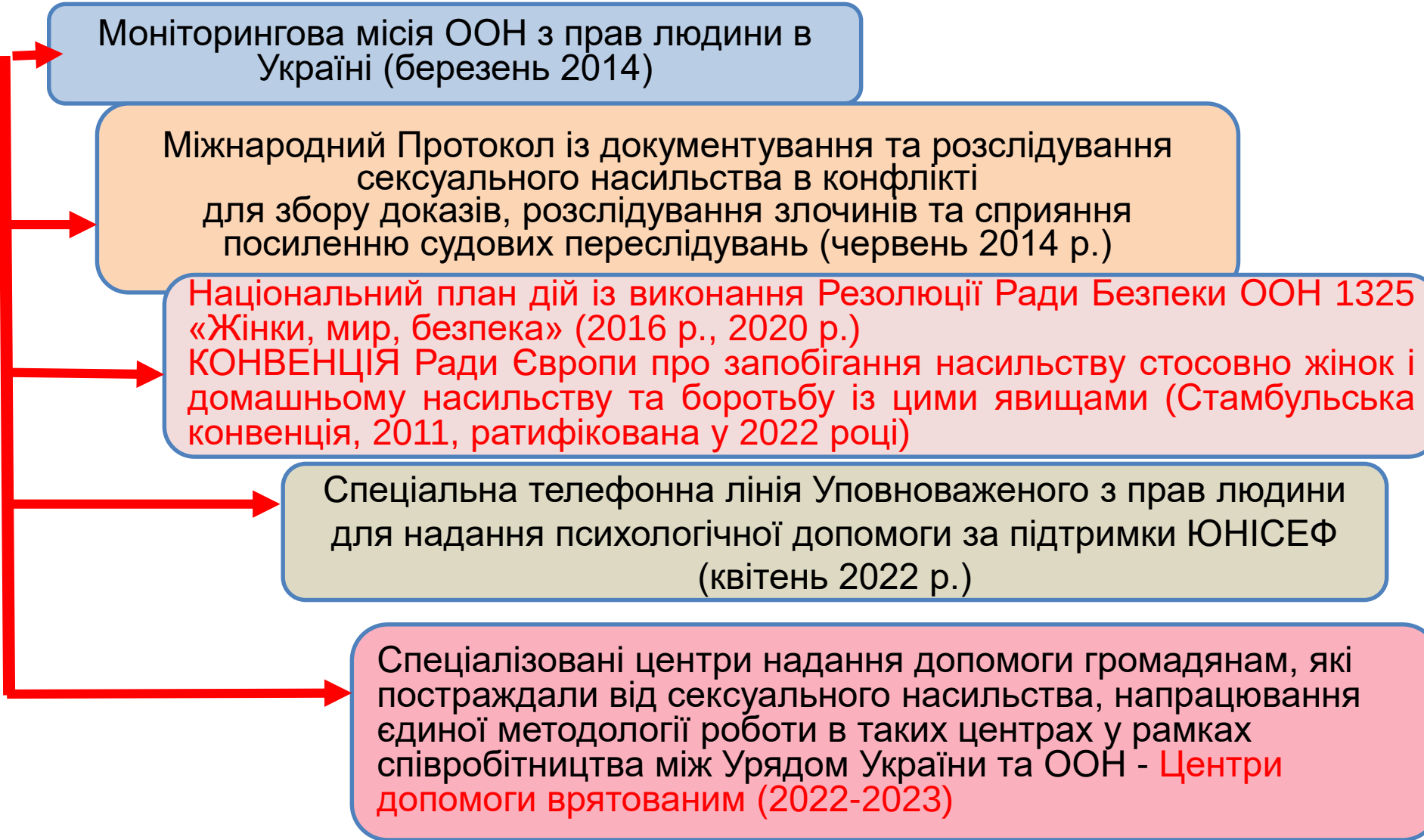
Стаття 43. Настання відповідальності за кримінальні правопорушення

- **Відповідальність за правопорушення, установлені відповідно до цієї Конвенції, настає незалежно від характеру відносин між жертвою та правопорушником**

Стаття 46. Обтяжуючі обставини

- **Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення можливості врахування таких обставин, якщо вони вже не є частиною складових елементів правопорушення, згідно з відповідними положеннями національного законодавства як **обтяжуючі обставини** під час визначення вироку за правопорушення, установлені відповідно до цієї Конвенції:**
 - **а) правопорушення було вчинено проти колишнього чи теперішнього подружжя або партнера, як це визнається національним законодавством, членом сім'ї, особою, яка проживає разом з жертвою, або особою, яка зловжила своїми повноваженнями;**
 - **б) правопорушення або пов'язані правопорушення були вчинені повторно;**
 - **с) правопорушення було вчинено проти особи, уразливої через особливі обставини;**
 - **д) правопорушення було вчинено проти дитини або в присутності дитини;**
 - **е) правопорушення вчинили дві або більше осіб, які діяли разом;**
 - **ф) правопорушенню передувало або його супроводжувало тяжке насильство;**
 - **г) правопорушення було вчинено із застосуванням зброї або з погрозою застосування зброї;**
 - **h) правопорушення завдало жертві тяжкої фізичної або психологічної шкоди**

система протидії сексуальному насильству в умовах російсько-української війни

Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні (березень 2014)

Міжнародний Протокол із документування та розслідування сексуального насильства в конфлікті для збору доказів, розслідування злочинів та сприяння посиленню судових переслідувань (червень 2014 р.)

Національний план дій із виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» (2016 р., 2020 р.)
КОНВЕНЦІЯ Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція, 2011, ратифікована у 2022 році)

Спеціальна телефонна лінія Уповноваженого з прав людини для надання психологічної допомоги за підтримки ЮНІСЕФ (квітень 2022 р.)

Спеціалізовані центри надання допомоги громадянам, які постраждали від сексуального насильства, напрацювання єдиної методології роботи в таких центрах у рамках співробітництва між Урядом України та ООН - **Центри допомоги врятованим (2022-2023)**

- У травні 2022 р. спеціальною представницею Генерального секретаря ООН з питань сексуального насильства в умовах конфліктів П. Паттен та віцепрем'єр-міністеркою з питань європейської та євроатлантичної інтеграції О. Стефанішиною було **підписано Рамкову програму співробітництва між Урядом України та ООН щодо запобігання та протидії сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом.**

- У межах зазначеної Рамкової програми 25 травня 2022 р. була створена Міжвідомча робоча група (МРГ) з питань протидії сексуальному насильству, пов'язаному зі збройною агресією росії проти України, та надання допомоги постраждалим, головою якої стала урядова уповноважена з питань гендерної політики **К. Левченко**

- У рамках співробітництва між Урядом України та Фондом ООН у галузі народонаселення (UNFPA) було створено спеціалізовані центри (з єдиною методологією роботи) надання допомоги громадянам, які постраждали від СНПК в Україні – **Центри допомоги врятованим**.
 - Наразі вони працюють у 12 містах, зокрема в Києві, Запоріжжі, Дніпрі, Львові, Чернівцях, Кропивницькому, Мукачеві, Одесі, Полтаві та Харкові
- На початок 2023 року в Україні функціонувала мережа **із 760 спеціалізованих служб підтримки, а саме:**
 - **Центри допомоги врятованим,**
 - **центри соціальних служб** і спеціалізовані служби підтримки постраждалих від домашнього насильства та ГЗН,
 - у **громадських організаціях**, – де постраждалі від СНПК можуть отримати соціально-психологічну та правову допомогу

- У серпні 2024 Україною був ратифікований, а в січні 2025 року набув чинності **Римський статут Міжнародного кримінального суду, що містить положення про СНПК**, які формують правову основу для міжнародного переслідування осіб, винних у вчиненні СНПК, і підтримують постраждалих у боротьбі за справедливість та відновлення гідності

Стаття 6. Геноцид:

d) впровадження заходів, спрямованих на запобігання дітонародженню всередині такої групи;

e) насильницька передача дітей цієї групи до іншої групи

Стаття 7. Злочини проти людяності

g) зґвалтування, сексуальне рабство, примушення до проституції, примусова вагітність, примусова стерилізація чи будь-яка інша подібна за тяжкістю форма сексуального насильства

Стаття 8. Воєнні злочини

xxii) зґвалтування, сексуальне рабство, примушення до проституції, примусова вагітність, як вона визначена в підпункті (f) пункту 2 статті 7, примусова стерилізація чи будь-яка інша форма сексуального насильства, яка також становить грубе порушення Женевських конвенцій

Стаття 68.

Захист потерпілих і свідків та їхня участь у провадженні

ОФІС
ГЕНЕРАЛЬНОГО
ПРОКУРОРА

За **ВИЯВЛЕНИМИ ФАКТАМИ** сексуального насильства на **ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ** селищ Київської, Чернігівської, Херсонської, Харківської та Миколаївської областей, **ПОВІДОМЛЕНО ПРО ПІДОЗРУ 90 ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ ЗС РФ.**

СКЕРОВАНО ДО СУДУ 48 ОБВИНУВАЛЬНИХ АКТІВ щодо **62 ОСІБ. 21** особу засуджено до покарання у вигляді позбавлення волі – **ТРИНАДЦЯТЬОХ** до **12 РОКІВ, ТРЬОХ** до **10 РОКІВ ТА 11 РОКІВ** відповідно, **П'ЯТЬОХ** до **15 РОКІВ.**

ОПЕРАЦІЙНИЙ ПЛАН заходів з реалізації у 2025—2027 роках Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року: затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 травня 2025 р. № 439-р

Стратегічна ціль 2: Жінки і чоловіки вільні від дискримінації та насильства за ознакою статі, мають рівний доступ до правосуддя

Забезпечення правового та соціального захисту постраждалих від домашнього насильства та насильства за ознакою статі сексуального насильства, пов'язаного із збройною агресією Російської Федерації проти України

частка постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного із збройною агресією Російської Федерації проти України, які отримали комплексну допомогу та соціальні послуги, відсотків

2025	2026	2027
50	80	100

- проведення аналізу та картографування мережі спеціалізованих служб підтримки осіб, які постраждали від сексуального насильства, зокрема пов'язаного із збройною агресією Російської Федерації проти України
- розроблення нормативно-правових актів, необхідних для реалізації Закону України “Про правовий і соціальний захист осіб, постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного із збройною агресією Російської Федерації проти України, та надання їм невідкладних проміжних репарацій”

Надає безоплатну юридичну допомогу жінкам, які стали постраждалими сексуального насильства, супроводжує в поданні заяв, представляє інтереси в суді.

Ключовий контактний центр для постраждалих від СНПК, працює над інформуванням, зниженням стигми, проводить кампанії та адвокаційні заходи.

«Чистий аркуш» — надає комплексну допомогу (юридичну, психологічну, інформаційну) постраждалим від СНПК, особливо тим, хто пережив полон працює за травмо-орієнтованим підходом і активно веде просвітницьку діяльність.

- з 2014 року в Україні в основному **сформовано систему протидії сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом (СНПК):**
- нормативно-правове забезпечення,
- співробітництво між Кабінетом Міністрів України та ООН,
- Міжвідомча робоча група з питань протидії сексуальному насильству, пов'язаному зі збройною російською агресією проти України,
- Центри допомоги врятованим,
- соціальні служби,
- громадські організації

- Функції органів поліції, прокуратури та правосуддя у запобіганні СНПК та реагуванні на нього

ОФІС ВІЩЕ-ПРЕМ'ЄР
МІНІСТРА З ПИТАНЬ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА
ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Стратегія
запобігання та протидії сексуальному
насильству, пов'язаному з конфліктом, в
Україні

- **Забезпечуючи орієнтовну основу щодо того, яким мало б бути реагування поліції,**
- **Рамкова програма ООН щодо запобігання СНПК визначає дії для запобігання виникненню, ескалації та повторенню СНПК, які включають:**

- ґендерно-чутливі системи раннього попередження та раннього реагування, які можуть передбачати виявлення зростання женоненависницької мови, сексуального та ґендерно-зумовленого насильства; використання даних та аналізу з розбивкою за ґендером і віком; та впровадження технологічних інструментів для моніторингу та оповіщення про СНПК;
- розробку механізмів подання скарг у державні установи для виявлення та реагування на повідомлення про ґендерно-зумовлене насильство, включаючи СНПК, під час та після конфлікту та інших надзвичайних ситуацій;
- здатність поліції виявляти та реагувати на потенційних постраждалих від СНПК, включаючи торгівлю людьми, пов'язану з конфліктом, та інші форми експлуатації на кордонах та в інших контекстах переміщення;
- забезпечення пішого та автомобільного патрулювання та забезпечення безпеки у вразливих районах, а також встановлення протоколів безпеки;
- кодекси поведінки, навчання з поліцією щодо ставлення/протоколів/реагування та політики запобігання сексуальній експлуатації та насильству;
- комплектування або збільшення кількості жінок-офіцерів;
- проведення профілактичних заходів в місцях позбавлення волі.

- розслідування та судове переслідування за СНПК згідно з міжнародним кримінальним правом та положеннями національного законодавства, якщо це застосовно;
- просування правових реформ, розширення доступу до правосуддя та відповідальності;
- навчання та інформування слідчих щодо виявлення та етичного документування порушень прав людини, включаючи СНПК;
- судово-медичну експертизу за згодою постраждалих і доступ до правосуддя, включаючи надання правової допомоги, супровід і захист свідків
- через судові процедури, якщо це необхідно;
- інклюзивні та ґендерно-чутливі механізми захисту для постраждалих і свідків, самих постраждалих і їхніх дітей (у тому числі тих, які народилися в результаті сексуального насильства) та постраждалих громад;
- орієнтовані на постраждалих судові переслідування та розслідування, які мінімізують ризик ретравматизації або фізичної небезпеки до, під час і після судового процесу; скасування вимог щодо надання додаткових доказів, які дискримінують постраждалих; захисні методи дачі показань; і ефективний захист свідків;
- чіткі механізми подання експертних висновків, заснованих на результаті порівняльних правових досліджень (*amicus curiae*) для надання допомоги місцевим суддям у розгляді звинувачень у СНПК як міжнародному злочині;
- присудження колективних та/або індивідуальних репарацій, наскільки це можливо

Дії, особливо застосовні до національних слідчих, прокурорів і суддів, включають: